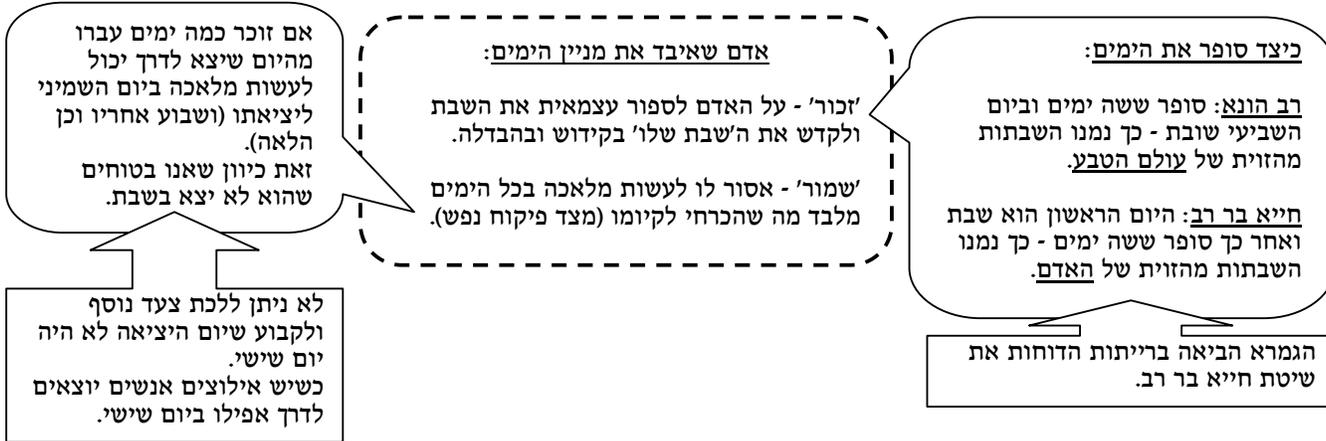

שבת סט: (הנקודתיים 16) עד ע: (שד מהסוף)

ביאורי מושגים
 ההיתר לעבוד כשיש פיקוח נפש - בתחילת המאה הקודמת הגיעו יהודים רבים לארה"ב ואולצו לעבוד בשבת לפרנסתם. למרבה הצער רבים מהם אכן עבדו בשבת. אחרים מצאו פתרונות יצירתיים וקשים למצב זה. אחד הפתרונות שהתבסס על סוגייתנו הוא הפתרון של ר' שמואל שלמה דוידוביץ. בתחילת כל שבוע היה מחפש ר' שמואל מקום עבודה חדש ומבטיח שיעבוד בשבת. אלא שכשהיה מגיע יום שישי היה מודיע ר' שמואל במפתיע שלא יעבוד בשבת. כששאלוהו למה הוא שיקר בתחילת השבוע כשאמר שיעבוד בשבת, הוא ענה שבתחילת השבוע לא היה לו כסף למחייתו ולכן היה מותר לו לעבוד בשבת אולם כעת יש לו כסף וכבר אסור לו לעבוד בשבת.

ציטוט מהמשנה
 אדם שעשה כמה מלאכות בכמה שבתות:
שכח את עצם דין שבת: חייב חטאת אחת על הכל.
שכח שהיום שבת: חייב חטאת על כל שבת.

המקור לכך שלעיתים מתייחסים לכמה שבתות כיחידה אחת ולעיתים ככמה יחידות:
 ישנם שני פסוקים המביעים מסרים שונים:
 1. 'ושמרו בני ישראל את השבת'.
 2. 'את שבתותי תשמרו'.
 מכאן שלעיתים כמה שבתות נחשבות כיחידה אחת ולעיתים ככמה יחידות.

האמוראים נחלקו איזה עקרון לומדים מכל פסוק.

ציטוט מהמשנה
 אדם שעשה כמה מלאכות בכמה שבתות:
 שכח שהיום שבת:
 חייב חטאת על כל שבת.
 שכח את המלאכות האסורות:
 חייב חטאת על כל מלאכה.

מדוע בשכחת מלאכות חייב על כל מלאכה ובשכחת שבת רק חטאת אחת:
 רב ספרא:
 בשכחת שבת הפרישה מהחטא היא כשנזכר בשבת.
 בשכחת מלאכות הפרישה מהחטא היא כשנזכר במלאכה.
 רב נחמן: חייב הקרבן הוא על השכחה בשכחת שבת הוא שכח את השבת. בשכחת מלאכות שכח את המלאכה.

רב נחמן תקף את שיטת רב ספרא: בשני המקרים הוא חוזר מהחטא בשל ידיעת השבת והמלאכות גם יחד.

מניין לומדים שיש חיוב נפרד על המלאכות (כשיש את התנאים המתאימים - שכחת מלאכות):

ר' נתן: כתוב 'לא תעשה כל מלאכה' וכתוב 'לא תבערו אש בכל מושבותיכם'.
למה הוסיפה התורה בנפרד את איסור הבערה - ללמד שכל מלאכה היא יחידה נפרדת (לחלק יצאה).

ר' יוסי: 'אחת מהנה' - לעיתים חייבים חטאת אחת - כששכח את השבת,
ולעיתים חייבים הרבה חטאות - 'הנה' - כששכח את המלאכות.

שמואל: 'מחלליה מות יומת' - מכאן שיש כמה מיתות על חילול השבת.

שמואל ור' יוסי לא סברו כר' נתן:
הם סברו ש'הבערה ללאו יצאת' - התורה הוסיפה את
איסור הבערה מסיבה אחרת - ללמד שהוא אסור רק
בלאו ללא חיוב כרת.

שמואל לא סבר כר' יוסי:
לא היה נראה לו שזו משמעות הכתוב 'מאחת מהנה'.

הגמרא לא הצליחה
לפתור את הספק.

ספקו של רבא:
מה הדין כששכח גם את המלאכות וגם את השבת
האם חייב חטאת אחת - משום שכחת השבת,
או כמה חטאות - משום שכחת המלאכות.

שבת ע: (של מהסוף) עד עב. (ש אחרונה)

ביאורי מושגים
 העלם אחד - שני מעשים שנעשו כשהאדם לא זכר באמצע את האיסור.
 שני העלמות - שני מעשים שנעשו כשהאדם זכר באמצע את האיסור.
 חטאת - קרבן הממוקד במעשה - מובא רק במקרה של שוגג על דבר שאם היה עושה במזיד היה חייב כרת.
 אשם - קרבן הממוקד באדם - מובא במקרה של ספק חטאת וכן במקרה של מעילה, גזילה+כיחוש בשבועה, ושפחה חרופה.
 וכן ישנם שני אשמות נוספים שאינם באים על חטא - אשם מצורע ואשם נזיר.

צירוף של חטא אחד לקרבן חטאת של חטא אחר:

התרחיש הבסיסי - 'צירוף הטרמפיסט הראשון'

התרחיש המתקדם - גרירה - 'צירוף טרמפיסטים נוספים'

המקרה:
 שלב א' - התרחיש הבסיסי: הוספנו לעבירה הראשונה עברה נוספת (מס' 2) שנעשתה באותו העלם.
 שלב ב' - התרחיש המתקדם: אנו רוצים להוסיף עבירה נוספת (מס' 3) לעבירה הראשונה.
 עבירה זו (מס' 3) שונה מהעבירה הראשונה או נעשתה בהעלם שונה ממנה, עם זאת היא דומה לעבירה מס' 2 ונעשתה באותו העלם.
 האם ניתן להשתמש בעבירה מס' 2 שהיא בעצמה 'טרמפיסטית' כדי להוסיף טרמפיסטית נוספת - עבירה מס' 3?
הדעות:
 רבא בהתחלה: אין גרירה - טרמפיסט לא יכול לצרף טרמפיסט אחר.
 רבא לבסוף: יש גרירה אבל רק פעם אחת - רק הטרמפיסט הראשון יכול לצרף טרמפיסטים, טרמפיסטים שצורפו ע"י טרמפיסט לא יכולים להזמין אורחים נוספים.
 אביי: יש גרירה ויש גרירה לגרירה - כל טרמפיסט שעלה על הקרבן יכול לצרף טרמפיסטים נוספים - עד אין סוף!

שאלה זו משפיעה על שני תרחישים:
 חטא שני חטאים שלמים - האם חייב חטאת אחת או שתיים.
 חטא שני חצאי חטא - האם הם מצטרפים לחייבו.

ר' אסי ור' זירא: שאלות אלו תלויות זו בזו - אם הם מצטרפים - חייב חטאת אחת, אם לא חייב שתיים.
 ר"ל לפי ההבנה הראשונה: שאלות אלו מנותקות אחת מהשניה.

שכח את השבת וזכר את המלאכות ואחר כך נזכר בשבת ושכח את המלאכות:
 אביי ורבא: נחשב שכחה אחת והעלם אחד.
 ר' זירא או ירמיה: ספק.
 ר' אסי או ר' זירא: נחשב שכחות שונות ושני העלמות.

צירוף של חטא אחד לקרבן אשם של חטא אחר:

עבר את העבירה אחרי הפרשת הקרבן -
לא ניתן לצרף.

עבר את העבירה לפני הפרשת הקרבן -
שיטת ר"ע - צריך ידיעה לפני הבאת האשם - ר"י: לא ניתן לצרף, ר"ל: ניתן לצרף.
שיטת ר"ט - לא מצריך ידיעה לפני הבאת האשם - לפי כולם: ניתן לצרף.

ר' עקיבא: אשם מקביל לחטאת.

אם נסבור כר"ע - המחלוקת של ר"י ור"ל בחטאת תועתק כפי שהיא לאשם.

ר' טרפון: הידיעה באשם היא חסרת משמעות.

אם נסבור כר"ט - ר' יוחנן יודה לר"ל שבאשם מעשים שהיתה ביניהם ידיעה הינם מעשה אחד ולכן הם מצטרפים.

התנאים נחלקו האם ניתן להביא אשם כשהאדם לא יודע עדיין שעבר עבירה:

ר' טרפון: ניתן להביא.

ר' עקיבא: לא ניתן להביא.

שבת עב. (ש אחרונה) עד עג. (המשנה)

ביאורי מושגים
 העובד ע"ז בלי לקבל אותה כאל - פטור (הריטב"א מעיר שלמרות שפטור מכרת עדיין יש איסור בדבר).
 העובד ע"ז מאהבה או יראה - האמוראים נחלקו האם במקרה כזה פטור או חייב.
 מהו עובד מאהבה ויראה -
 רש"י: עובד ע"ז מאהבת אדם שמבקש זאת ממנו או מיראתו אותו.
 רמב"ם: עובד ע"ז כיוון שהוא אוהב את הצורה או מיוחד ממנה אבל הוא לא קיבל אותה כאל.

המקרים שבהם נחלקו אב"י ורבא:

1. התכוון לחתוך ירק.
 הוא חשב שהירק הוא תלוש,
 בפועל הירק היה מחובר.
2. התכוון לזרוק אבן למרחק X
 הוא חשב ש $2=X$ אמות,
 בפועל $4=X$ אמות.
3. התכוון לזרוק אבן לרשות X,
 הוא חשב ש X היא אותה רשות,
 בפועל X היא רשות אחרת.

התכוון לבצע פעולה פיזית מסוג א' וביצע פעולה פיזית שונה ממה שתיכנן:
כולם מודים: מוגדר מתעסק ופטור.

התכוון לבצע פעולה פיזית היוצרת השלכה מסוימת וביצע את הפעולה הפיזית המתוכננת אלא שפעולה זו יצרה השלכה שונה ממה שתיכנן:
רבא: מוגדר מתעסק ופטור.
אב"י: מוגדר שוגג וחייב חטאת.

ברייתא

חומר בשבת מבשאר המצוות:
 בשבת אם עשה שתי מלאכות בהעלם אחד - חייב שתיים.
 בשאר המצוות - חייב אחת.

חומר בשאר המצוות מבשבת:
 בשבת אם עשה בלי כוונה - פטור.
 בשאר המצוות - חייב.

למה מתכוונת הברייתא ב'בלי כוונה':
רבא: האדם התכוון שלפעולה תהיה משמעות אחרת.
אב"י: האדם התכוון לפעולה אחרת.

מיהם 'שאר המצוות' שאליהם מתייחסת הברייתא:

ברישא: רק עבודה זרה.
 עבר על שני איסורי ע"ז יחד, למשל - זבח, קיטר וניסך - חייב חטאת אחת.
 עבר על שני איסורי שבת יחד, למשל - קצירה וטחינה - חייב שתי חטאות.

בסיפא: כל המצוות חוץ מע"ז.
בשבת - אם לא התכוון - יש מציאות של חילול אבל אין איסור.
בשאר המצוות - גם אם לא התכוון - יש מציאות ויש איסור.

בע"ז קשה מאוד למצוא מקרה של 'לא מתכוון'.
 בתחום של ע"ז הכוונה משפיעה על המציאות ולא רק על האיסור.
 כשלא התכוון אין אפילו פעולה מציאותית של עבודה זרה.

המקרה היחיד שבו יש חוסר כוונה ובכ"ז מוגדר מציאותית כע"ז:
 עבד מאהבה ויראה (רק לפי אב"י המחייב במקרה זה).

ל"ט אבות המלאכה

ר' יוחנן: מנו מספר כיוון שאם אדם ביצע כמה מלאכות ביחד הוא חייב חטאת על כל אב מלאכה.

המשנה

39 אבות המלאכה האסורות בשבת

13 מלאכות של הכנת בגד
 גוזז, מלבן מכבס את הצמר ומלבינו, מנפץ הפרדת סיבי הצמר, צובע, טווה את הסיבים לחוט, מיסך כורך חוטי שתי (בשני הקצוות שלהם) סביב שני מוטות, עושה ב' בתי ניר משחיל את חוטי השתי (באמצעם) בחורים שבבתי הניר, אורג מעביר את חוט הערב בין חוטי השתי, פוצע חותך את הקצוות של החוטים שנשארו, קושר שני חוטים, מתיר, תופר בגד בעזרת חוט, וקורע.

11 מלאכות של הכנת פת
 זורע, חורש, קוצר, מעמר אוסף את התבואה, דש מפריד את הגרעינים מהתבואה, זורה מנער את התבואה בכלי כדי שהרוח תעיף את השיבולים, בורר ביד, טוחן, מרקד מסנן את הקמח בעזרת מסננת, לש את הקמח במים, אופה.

6 מלאכות נוספות
 בונה, וסותר, מכבה ומבעיר, מכה בפטיש מסיים מלאכה. מוציא מרשות לרשות.

9 מלאכות של הכנת ספר
 צד, שוחט, מפשיט את העור, מולח את העור, מעבד את העור, ממחק מחליק את העור, מחתכו, כותב, מוחק.

מעמר
 אדם האוסף מלח מתעלת מלח: **רבא**: חייב משום מעמר. **אביי**: פטור - מעמר שייך רק בגידולי קרקע.

חורש
 תולדות חורש: חופר, וחורץ, מיישר גבשושיות, ומכסה גומות.
 יישור קרקע: **בבית**: תולדת בונה. **בשדה**: תולדת חורש.
 חופר בור כי צריך לעפר: פטור - כיוון שהוא מקלקל.

זורע
 תולדות זורע:
 נוטע, מבריד ענף דרך האדמה, מרכיב ענף רך על עץ ותיק, וזומר ענפים כדי שהעץ יגדל טוב יותר.
 התראה (לפי הסבר הריטב"א):
 זורע - יש להתרות משום זורע, נוטע, מבריד ומרכיב - ניתן להתרות או משום זורע או משום נוטע.
 זומר - יש להתרות דווקא משום נוטע. (כשמתרים בשם הלא נכון העבריין חושב שצוחקים עליו ולכן לא ניתן להורגו)

דש
 תולדות הדש: מפריד את הפשתן מהגבעולים, מוציא מצמר גפן את הגרעינים.

זורה בורר ומרקד
 עקרונית הם אותה מלאכה אבל הם נמנו כשלוש כיוון שכך היו במשכן.
 קושיה: למה לא מנו כותש, שהיתה במשכן?
 תשובה: כיוון שיש כאלו (עניים) המסתדרים בלעדיה.

מקרים שבהם חייב משום קוצר ומשום אב נוסף:
 הזורק אבן על דקל ונפלו תמרים: **רב פפא**: חייב משום תולש (קוצר) ומשום **מפרק** (דש). **רב אשי**: פטור - מדין שינוי.
 הזומר ומעוניין גם לשפר את העץ וגם לקחת את הענפים: חייב משום זורע ומשום קוצר.

